

?La Seguretat Social catalana és necessària i és possible. És una funció essencial que tenen tots els estats?

ENTREVISTA. Josep Fargas Fernández és doctor en Dret per la Universitat Pompeu Fabra, ha elaborat com a tècnic l'informe del Consell Assessor de la Transició Nacional sobre la Seguretat Social catalana. Especialista en Dret del Treball i de la Seguretat Social, des del 2003 n'és professor titular a la Universitat Pompeu Fabra, de la qual va ser secretari general del 2009 al 2013 i en va rebre la medalla per les feines de gestió.

FOTOGRAFIES: Francesc Rubí

Ha participat en nombrosos projectes d'investigació, congressos internacionals i conferències, i és membre del grup d'investigació de la Universitat Carlos III i del grup d'investigació de la UPF.

?Com ha estat la teva activitat sindical internacional?

?De viatjar i conèixer la realitat de les activitats sindicals d'altres països, en contacte directe amb els protagonistes, tant a casa seva com en l'activitat sindical. T'expliquen i coneixes com funcionen de veritat els sindicats amb gent diversa, de manera que aprens molt. Bàsicament m'he mogut en l'àmbit europeu, però vaig conèixer també els sindicats del Quebec i he tingut algunes relacions més superficials amb països africans i americans a través de congressos i conferències.

?Hi ha diferències significatives entre uns i altres?

?Les tradicions nacionals dels sindicats són absolutament diferents. Sorpren per exemple el pes de la religió a l'Holanda catòlica. He estat en congressos sindicals on es feia una missa ecumènica i s'acabava amb un concert modern. Veure la xarxa de militància i la dedicació que tenen a Bèlgica. La gent treballava molt per obra contractada i l'empresa només es crea per fer aquella obra i intenta fugir de responsabilitats. En aquestes circumstàncies, si et van contractant per obra, quin sentit tenen les vacances? El dret laboral que atorga 30 dies, no té cap utilitat. O se les agafen pel seu compte o no les gaudeixen perquè sempre es té la temptació de llogar-se amb una altra obra, sobretot en una època de vaques grasses. Així, la prohibició de treballar durant les vacances, que figura al dret laboral, esdevé fum.

?Quines alternatives proposen?

?Els delegats de la construcció van crear una fundació gestionada pels sindicats i empresaris. Pel que fa als empresaris, els diners corresponents a les vacances els ingressen a la fundació. Així, el treballador es pot pagar les vacances a través de la fundació, que disposa d'una gran quantitat de serveis tant a la platja com a la muntanya, amb una àmplia xarxa de càmpings, cases de colònies... Amb els interessos, els sindicats poden gestionar una bona oferta de serveis, amb la seva agència de viatges, però amb la idea que els treballadors facin les vacances.

Seguretat Social

?S'acabarà mai la Seguretat Social?

?Ho dubto, ja que la va fundar la dreta per evitar la revolució. Hi ha una finalitat micro, de cara a solucionar el problema immediat per tal que no exploti la gent i assegurar la seva subsistència, seguint les consignes de la societat europea, que no vol que la gent es mori de gana al carrer, cosa diferent als EUA on sí que ho accepten. I la finalitat macro, keineysiana, afirma que si la gent no té uns mínims els botiguers no vendran. Quan hi ha molta gent que no té els recursos de la feina o de pensions derivades d'haver treballat, s'han d'injectar diners per un altre costat perquè la màquina continuï funcionant.

?Per tant, és fals dir que s'acaben els diners de les pensions?

?Fals, perquè la Seguretat Social és una funció d'estat, com la diplomàcia, l'exèrcit o la justícia. Tots els països de les societats europees tenen sistemes de seguretat social. No té sentit plantejar la supervivència de cap funció de l'estat, ni tan sols el balanç econòmic aïllat d'aquesta funció. És que algú valora si és rendible la Casa Reial amb els ingressos que té i les despeses que genera? O el Tribunal Constitucional o el Parlament? És que algú li demana a Margallo si els ingressos que genera la diplomàcia estan equilibrats amb les despeses de les sumptuoses cases al servei de la diplomàcia espanyola? Quin sentit té fer una bombolleta i fer responsables els treballadors d'equilibrar ingressos i despeses del que gasten? Per què els treballadors? Per què no els militars o els jutges o qualsevol altra funció d'estat?

?El patrimoni està separat i la Seguretat Social ben repartida?

?S'ha tendit a separar el patrimoni per desconfiança en els polítics i el temor que s'ho gastin amb temptacions diverses. El patrimoni està separat per principis, però tot el que s'ingressa s'ha de repartir amb un criteri de solidaritat. Així, ho reconeguem o no, és bàsicament una caritat en què els que treballen paguen els aturats, els que viuen a les vídues, etc. Aquest intercanvi entre generacions, entre contingències i situacions personals, té múltiples direccions. Per això, una part dels ingressos es fa amb impostos. No és només a base del repartiment de les cotitzacions, sinó dels impostos especialment afectats i que van amb una caixa separada. A més, una quarta part dels ingressos de la Seguretat Social espanyola provenen dels impostos generals. Així doncs, mentre l'estat sigui viable, la Seguretat Social ho serà. Una altra cosa és que se'ns vulgui dir que els governants actuals volen afeblir la SS, per liberalitzar-la i que la gent se senti escanyada i vagi a buscar les pensions privades. En aquest sentit, és cert que hi ha gent que està esperant que la situació doni la volta, ja que es tracta d'operacions que deixen un marge, les campanyes publicitàries que generen els fons de pensions, accions a col·locar, etc. Essencialment, si l'estat és viable la SS també.

?Com pot repercutir l'envelliment de la població?

?Hi ha diversos paràmetres, a més de l'envelliment, l'esperança de vida a partir dels 60 anys, ja que la sanitat és cara i aleshores ens preguntem: quan de temps viurà sana i malalta una persona? No és tan important l'edat com l'activitat. Si tots fóssim joves i estiguéssim a l'atur no ens en sortiríem. Si l'ocupació femenina que encara està per sota de la mitjana europea i l'ocupació juvenil milloressin canviaria radicalment el panorama. Així doncs, l'edat afavoreix l'ocupació, que és l'element clau perquè genera les cotitzacions i el pagament d'impostos. Un altre paràmetre és la qualitat de les cotitzacions. Si paguem pensions màximes i recollim cotitzacions de salari mínim als joves que s'incorporen al mercat de treball, perjudiquem el sistema de règim general, que és l'únic que és viable. Si decidim viure més anys, hem de destinar més diners a la dependència i a la sanitat.

Seguretat Social catalana

?Qui t'encarrega el projecte sobre la Seguretat Social catalana?

?En un moment en què m'havia agafat un any sabàtic, em va trucar Carles Viver Pi-Sunyer, president del Consell Assessor de la Transició Nacional, perquè com a tècnic elaborés un projecte d'informe sobre la Seguretat Social catalana. Que el govern del meu país m'ofereixi que pugui opinar de com m'agradaria que fos la seguretat social futura va sere un luxe. M'hi vaig dedicar un trimestre sencer amb entusiasme. Em van retocar poques coses i en totes tenien raó de fer-ho. Treballar amb Carles Viver va ser un plaer pel grau d'exigència de les coses ben fetes i el rigor.

?A quines conclusions arribes?

?Si s'ha de fer la independència, que no em pertoca a mi dir-ho, sinó al Parlament de Catalunya, la Seguretat Social és necessària i és possible. És una funció essencial que tenen tots els estats, com la defensa, les relacions exteriors o hisenda. No s'entén el funcionament econòmic d'un país modern sense Seguretat Social, on arreu hi ha una infraestructura muntada. Per això, l'ONU té una de les seves agències importants en la OIT, en què la Seguretat Social hi té un paper destacat. Actualment, la SS beneficia 4 milions de catalans (2 milions dels quals amb pensions de jubilació) cada any, que són gairebé tants com la població activa, però el nivell d'impacte és diferent. Hi ha gent que pot cobrar una setmana de baixa, però la resta de l'any cotitza i és un aportador net. No dic que els 4 milions visquin de la SS, sinó que en algun moment de la vida en depenen (baixes per malaltia, fills a càrrec, aturats...). Això li dona la transcendència política que té. Moltes persones es poden refiar que tindran l'ajuda de l'estat en un moment determinat. A Catalunya hi ha actualment 3.000 funcionaris de la Seguretat Social per gestionar-la. Conclusions: És necessària, és viable i és factible. I si ens tallen el proveïment d'informació? Cap problema, ja que no hem d'inventar res, perquè tots els països que s'han independitzat l'han creada, si cal amb l'ajuda d'una agència especialitzada. I només ens hem de posar en línia internacionalment. Les solucions tècniques hi són totes, cal triar l'estratègia i mantenir una continuïtat perquè bastir-lo costa molt.

?El teu informe planteja alguna novetat?

?En l'estudi es parla que es poden incorporar les noves contingències socials, acceptat pel Consell Assessor. Pot protegir la necessitat social sobre l'habitatge com França. Hi ha consens i caldrà veure els límits de les prestacions. Cal prèviament una discussió al Parlament de Catalunya del cost i del sacrifici que pugui comportar.

?Referèndum o Declaració Unilateral d'Independència?

?El referèndum s'ha de fer tard o d'hora. Abans o després? La DUI és l'últim recurs. Malgrat totes les amenaces, les hemeroteques demostren que la vigília de tots els processos d'independència els principals països es preparen per obrir noves ambaixades. Moltes famílies s'han separat i la majoria ho fan amb tensió però amablement. El normal és discutir i separar-se, no donar cops de porta i abandonar. La DUI és una possibilitat que existeix i està damunt la taula. Ignorar-la és mentir. Si les coses van molt mal dades potser s'haurà d'utilitzar, però espero que no.

?Quan sorgeix la teva afició pels castellers?

?Sóc casteller dels Tirallongues des del 1993 i els estic molt agraït. M'han proporcionat una cura d'humilitat que va molt bé perquè sempre descobreixes que hi ha algú que és més alt, més fort i més expert que fa que t'amorris dins les pròpies limitacions. Que de tant en tant hi hagi algú que ens col·loqui davant de les pròpies limitacions és bo. També valoro molt la diversitat que hi ha dins la colla, de totes les professions. És molt sa perquè eixampla la visió i l'escala de valors. M'agrada molt el contacte humà i l'esforç conjunt per treballar per una cosa en què t'autoimposes una dificultat que vols superar. En aquest sentit s'assembla molt a l'excursionisme. És molt intergeneracional, des dels cinc anys fins als jubilats, amb diversitat de gent, però arrelada a la

realitat. Valoro molt el bany de realisme que suposa l'activitat castellera.

EL PERFIL

Josep Fargas Fernández neix a la Clínica Sant Josep de Manresa el 3 de maig de 1953. És el segon de sis germans. Els pares provenen de Barcelona, amb antecedents a Porrera i Castellterçol. Santiago, va treballar a la indústria tèxtil de Barcelona i va tenir responsabilitats de gestió a la Fàbrica Nova, tot i ser autodidacte. La mare, Montserrat ha estat infermera i quan es va casar, mestressa de casa. S'instal·len primer al carrer de Bertrand i Serra i després al Bisbe Comas. Va a la guarderia de Casa Caritat, d'on passa al col·legi dels Infants "on hi havia separació entre nois i noies i recordo haver estat castigat de cara a la paret, agenollat amb els braços en creu, a la classe de les noies", i després a La Salle, on fa el batxillerat elemental fins als 14 anys. Es posa a treballar com a ajudant del doctor Josep M. Tuneu Molist al carrer de la Canal i prossegueix els estudis nocturns al Lluís de Peguera. Després estudia Ciències Socials (un entremig entre Sociologia i Ciència Política) a l'ICESB (Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona) al carrer Rivadeneyra. Depenia de l'Església, amb un professorat de luxe, format per gent que havien estat expulsats de la Universitat, com Bricall, Colell o Botella. "No els vaig acabar, en suspendre una assignatura, la que feia el catedràtic González Casanova, de Constitucional". Més endavant, "vaig conèixer la seva esposa, Rosa Virós, que va ser rectora de la Pompeu Fabra, amb qui vaig comentar el meu enuig i em va titllar de cap verd". Després va passar a treballar a Lutesor, dedicada a l'injectat de plàstics i al cap d'un any entra als serveis centrals de carteres i d'informàtica del Banc Mercantil al carrer Carrió.

Als vint anys es casa amb Montserrat Torra, especialista en didàctica de les matemàtiques, amb qui tenen un fill: Berenguer. I, als 21, fa el servei militar a Cavalleria de Barcelona. Com que era carpeta (tenia antecedents), va passar d'oficines a quadres per netejar cavalls. En acabar, fa diferents feines a Barcelona tant per la permanent sindical del SOC (Solidaritat d'Obrers de Catalunya), sobretot en l'àmbit internacional, com diverses activitats cíviques finançades per polítics de corrents democràtics. Després treballa per a institucions financeres, un parell de caixes d'estalvis, i abans dels 40 anys comença els estudis de Dret a la Universitat Autònoma, on es llicencia el 1990. El darrer any demana una Beca de Col·laboració amb el departament de Dret Laboral. Li deneguen, però ho recorre al Contenciós Administratiu que li dona la raó al cap de tres anys. Es queda definitivament al departament amb una beca del Ministeri. Fa la tesi doctoral sobre pensions no contributives el 2001 i comença l'especialització en Seguretat Social, de la mà de Manuel Ramon Alarcón Caracuel, a qui dedica la darrera de les seves publicacions, en homenatge a l'última conferència del catedràtic sevillà feta a la Pompeu Fabra abans de morir.

Recentment ha elaborat com a tècnic l'informe del Consell Assessor de la Transició Nacional sobre la Seguretat Social catalana. Especialista en Dret del Treball i de la Seguretat Social, des del 2003 és professor titular de la Universitat Pompeu Fabra en l'àrea de Dret i de la Seguretat Social. Ha participat en diversos projectes d'investigació finançats per la Comissió Interministerial de Ciència i Tecnologia o el MEC. El 2006 va publicar un manual d'introducció a la docència publicat per la UPF i el mateix any El professorat davant el nou mètode d'ensenyament, referit a Bolonya. Ha participat en congressos internacionals i ha donat conferències sobre la seguretat social, des del 1990; de dret laboral des del 1993, prestacions contributives des del 1996, el règim especial dels funcionaris públics des del 2002 o la prestació social a Espanya des del 2004, any en què va llegir la lliçó magistral, Benvinguts als conflictes, benvinguts al progrés, en l'acte de graduació a la UPF el 2004. Col·laborador en obres d'Esade, de l'institut universitari de la SS, Juan Luis Vives, AQU (Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya) Termcat, és soci fundador de l'Associació Catalana de Iuslaboralistes, membre del grup d'investigació de la Universitat Carlos III de Madrid i del grup d'investigació de la UPF. El 2013 va rebre la medalla de la UPF per les seves tasques de gestió, ja que en va ser secretari general del 2009 al 2013, però també membre

del consell de govern, vicerector, coordinador, subdirector, cap d'estudis i director de l'escola
Universitària de Relacions Laborals.